

TANHUVIESTI

2 / 2017

Tässä lehdessä

Pääkirjoitus	3
Pilput	4
Talvikki Lausala 100 vuotta	6
SKY:n 115-vuotisjuhlinta jatkuu	7
Tanssitaituruutta Tampereella	8
Tanssimylly raatilaisen näkökulmasta	10
Tanssimylly tanssijan silmin	12
Kansantanssia Porvoon mitalla	14
Petri Hoppu: Tanhu sanojen vankina	17
Lasten ja nuorten Humahus Petroskoissa	18
Europeade täyttää Turun kadut värillä ja ilolla	20
Ajankohtaista Suomen Kansallispukukeskuksesta	22
Pakina: Tanhuidiootit ympärilläni	25
Tanhunopettajakoulutuksen tarkoitus ja merkitys	26
Mitä kuuluu kansantanssinopettajille tänään?	27
Polska – rituaaleja ja reuhaa	28
Kansan tanssia kirjallisuudessa, osa 24	31
Kun harmonikka kansaa turmeli	32
SKY:n puvusto täyttää 110-vuotta	34
Kansallispukupörssi	39
Kalenteri	40

60. vuosikerta

Julkaisijat:

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry

Kansantanssinuorten Liitto ry

Päätoimittaja: Teemu Perheentupa

Toimitus: Anni Aalto, Pirkko Elo, Risto Elo,

Annuli Perheentupa

Kuvankäsittely: Pirkko Elo

Kannen kuva: Riitta Korhonen

Tanhuviesti/Suomalaisen Kansantanssin Ystävät

Döbelninkatu 5 B 21, 00260 Helsinki

p. (09) 441 803 tai 045 2777 283

ti 14.00–18.00, ke ja to klo 10.00–14.00

tanhuviesti@kansantanssinyst.fi

ISSN-L 1799-1404

ISSN 1799-1404

Pääkirjoitus

”Unohda kaikki, mitä kuvittelit kansantanssista – Turun perinneriehassa rikotaan ennätyksiä”, näin otsikoi Iltalehti artikkelinsa Europeadesta, jota juhli-taan ensi kesänä ensimmäistä kertaa Suomessa. Eu-ropeade on osalle tuttu juttu entuudestaan, mutta vähintään yhtä monelle myös uusi tuttavuus. Tämän vuotuinen tapahtuma tarjoaa jo ennakkoon kiinnos-tavalta vaikuttavan version Euroopan suurimmasta kansanperinnetapahtumasta. Ohjelma ja suomalai-nen eksotiikka tuntuvat kiinnostavan muitakin, sillä mukaan on tulossa ennätysmäärä osallistujia.

Heinäkuu näyttääkin olevan yhtä juhlaa. Ennen Eu-ropeadea, heinäkuun alkupuolella, lapset ja nuoret pääsevät viettämään omaa kansanperinnetapahtu-maansa Barnlekia. Pohjoismaiden lasten tapahtuma järjestetään joka kolmas vuosi, ja tänä vuonna isän-tämaana toimii Färsaaret. Ohjelmassa on työpajoja, esiintymisiä, illanviettoja ja retkiä. Eksotiikkaa tuskin tästäkään tapahtumasta tulee puuttumaan!

Kotimaan kamaralla Kansantanssinuorten Liitto val-mistelee syyskuun alkuun lapsille omaa Tanssilysti-tapahtumaa Hämeenlinnan seudulle. Nekin suunni-telmat vaikuttavat tosi hyviltä, joten lapsiryhmien ohjaajat, varautukaahan käynnistämään harjoitus-kausi lystikkäästi!

Samaan aikaan, kun kuluvan vuoden tapahtumien valmistelut ovat pian loppusuoralla, on toisaalla jo käynnissä seuraavan vuoden juhlien suunnittelu. Onnistuneet yhteistyökokemukset ovat kannusta-neet järjestöjen väliseen yhteistyöhön myös jatkos-sa. Aktiivisia ja toimeliaita harrastajia otetaan mie-

lellään mukaan valmistelu- ja järjestelytyöhön, joten ilmianna itsesi tai ole kuulolla!

Lasten ja nuorten vapaa-ajasta käydään eri harras-tusten välillä kovaa kilpailua, ja rehellisyyden nimis-sä on todettava, ettei kansantanssi ole lähellä kärki-joukkoa jalkapallon tai jääkiekon kannoilla. Usein joudumme kamppailemaan vähäisten osallistuja-määrien kanssa, johon tosin haetaan muutosta yh-teistyöllä muiden alan järjestöjen kanssa. Yhteistyöl-lä saamme aikaan enemmän ja parempaa niille ny-kyisille mukana oleville lapsille ja nuorille. Tulevan kesän upeat tapahtumat ovat hyvä esimerkki jopa maan rajat ylittävästä yhteistyöstä. Järjestöt tarjoa-vat nyt mahdollisuuksia ja hienoja tilaisuuksia – nyt odotan ohjaajilta aktiivisuutta. Olkaa mukana, in-nostukaa ja innostakaa, viekää ryhmiänne kaikkialle, mihin vain ikinä ehditte. Yhteiset tilaisuudet, juhlat ja matkat motivoivat, kannustavat ja sitouttavat har-rastajia jatkamaan. Pidetään huolta, että saamme nyt mukana olevat lapset ja nuoret pysymään kyy-dissä ja ehkä tuomaan joku kerta harkkoihin jonkun uuden kaverinkin.

Kevätaurinkoisin terveisin,
Sanna
puheenjohtaja
Kansantanssinuorten Liitto

Tiesitkö, että...

Hääpurpuri saattoi kestää jopa useita vuorokausia? Välillä kylläkin syötiin, nukuttiin ja juteltiin mukavia.

Miika Tervoselle Vuoden tiedekynäpalkinto

Koneen Säätiö on jakanut Vuoden Tiedekynä 2017 -palkinnon FT, dosentti Miika Tervoselle hänen artikkelistaan Historiankirjoitus ja myytti yhden kulttuurin Suomesta.

"Ajatus yhtenäiskulttuurista on kuitenkin paitsi myytti, myös yhä vahingollisempi sellainen. Se sulkee suomalaisuuden ulkopuolelle ihmisiä, joista monet ovat olleet täällä sukupolvien, vuosisatojen tai tuhansien ajan. Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuotena on korkea aika kohdata tämä myytti ja päästä siitä eroon", sanoo Tervonen.

Tässäkin Tanhuviestissä käsitellään kulttuurisen omakuvan tietoisien rakentamisen teemoja.

Lönnrotin kirjeenvaihto verkossa.

Lönnrotin kirjeenvaihto on kulttuurihistoriallisesti ja kielitieteellisesti ainutlaatuinen aineisto, jota Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa on työstetty julkaistavaksi 1980-luvulta alkaen.

Verkkojulkaisu avaa keskeistä suomalaista kulttuuriperintöä kaikkien käytettäväksi. Se on osa SKS:n Avoin tiede ja kulttuuriperintö -hankekokonaisuutta.

<http://lonnrot.finlit.fi/omeka>

Kulttuuripatikointia Via Kalevalalla

- Via Kalevala kulttuurimatkailureitin rakentaminen aloitettiin vuonna 2016 toteutettulla
- 1000 kilometrin Kalevala-kävelyllä Paikkarin
- Torpalta Vienan runokylän läpi Uhtualle.
- 2017 kävely toteutetaan itsenäisyyden juhla-
- vuoden kävelynä ja kävelyjä jatketaan Kalevalan ilmestymisen 200-vuotisjuhlavuoteen
- saakka vuoteen 2035.

Reitin varrella on tarjolla aimo annos muuta-kin karjalaista kulttuuria.

<http://via-kalevala.com/fi/via-kalevala/>

Tanssi viekään 18.-19.8.

Tanssi viekään -festivaali juhlistaa Suomen satavuotista taivalta tanssin eri muodoissa 18.-19.8. Messukeskuksessa Helsingissä. Tapahtuman suojelija on Jorma Uotinen.

Tanssilavojen ystäville rakennetaan Suomen suurin tanssilattia – 2000 m².

Nuorisoseurat esittelee kansantanssia lauantaina 19.8. klo 16-20. Ohjelmassa on kansantanssiryhmien esityksiä, tanssi-workshop ja pelimannitanssit.

<http://tanssiviekoon.messukeskus.com>

Purpuria aidoimmillaan

Tänä vuonna Kaustisen Areenalla vihitään kolme hääparia ja tanssitaan häävalssia ja -purppuria. Kahden parin häitä myös jatketaan juhla-alueella. Juhlapihalla nähdään erilaista häihin liittyvää perinnettä, kuten purppuri- ja flikuleeritanssia, pelimannien kilpasoittoa sekä kuokkavieraita. Puikkaus eli hääparin ja läheisten istuttaminen tuoleihin ja nostaminen korkealle ilmaan kuuluu myös ohjelmaan.

Voltti Lappeenrannassa

Nuorisoseurojen lasten kansantanssitapahtuma Kalenat, nuorisosirkusfestivaali Nurtsi ja lasten teatteritapahtuma Valokeila kohtaavat Lappeenrannassa 8.-11.6. Ohjelmassa on konsertteja, katselmuksia, tanssia, teatteria, sirkusta, karjalaista haastamista ja festaritunnelmaa neljän päivän täydeltä. Volttiin on ilmoittautunut yli tuhat tanssin, sirkuksen ja teatterin harrastajaa.

• Lasten ja nuorten syyskauden avaus • 2.9. Hauhon Alvettulassa

- Kansantanssinuorten Liitto järjestää lasten ja nuorten tapahtuman Alvettulan Seuratalolla syyskuun ensimmäisenä lauantaina. Ohjelmassa on työpajoja, tanssihaaste, Folkjamia ynnä muuta mukavaa yhdessäoloa.

Ilmoittautumiset KTNL:n toimistolle
ktnl@kansantanssinuoret.fi

Aila Havia

Talvikki Lausala 100 vuotta

Talvikki Lausala on syntynyt 1.3.1917 Joensuussa. Hän oli valmistunut Wetterhoffin Kotiteollisuus-opettajaopistosta kotiteollisuusopettajaksi 1940, jonka jälkeen hän toimi jonkin aikaa kankaankudonnan opettajana. Jatkosodan aikana 1942–1944 hän johti Aunuksen työtupaa Itä-Karjalassa. Sodan päätyttyä 1946 hän jatkoi opiskelua ja valmistui 1949 tekstiilitaiteilijaksi Ateneumista (nyk. Taideteollinen korkeakoulu). Talvikki toimi Marttaliiton tekstiilikonsulenttina, josta siirtyi Kotiteollisuuden Keskusliittoon (nyk. Käsi- ja taideteollisuusliitto).

Talvikki osallistui Kotiteollisuus-lehden (nyk. TAITOLEHTI) toimittamiseen. Lehdessä julkaistiin paljon tietoa kansallispuvuista. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät perusti kansallispukutoimikunnan, ja Talvikki tuli siihen puheenjohtajaksi. Talvikin myötävaikutuksella julkaistiin Tietovakka 4 – Perustietoa kansallispuvuista. Hän myös osallistui aktiivisesti puvuston kunnostustalkoisiin.

Talvikki juhli syntymäpäiväänsä Karjalatalolla. Onnittelijoita oli noin 90. Presidenttipari muisti Talvikkia onnittelukirjeellä. Nyt Talvikki viettää eläkepäiviään pienryhmäkoti Käkikellossa ja viihtyy siellä erinomaisesti. Senni Mäkelä ja Aila Havia viettivät hauskan iltapäivän Talvikin luona Käkikellossa.

Kuva: Aila Havia

Annuli Perheentupa

SKY:n 115-vuotisjuhlinta jatkui

SKY:n toimistolla pidettiin 4.4. kahvitilaisuus, jossa luovutettiin viimeiset 115-vuotisjuhlissa myönnetyt tunnustukset kansantanssin hyväksi tehdystä työstä. SKY myöntää ansiomerkkejä viiden vuoden välein ja kunniajäsenyyksiä vielä sitäkin harvemmin.

Tilaisuuteen oli kutsuttu loput neljä henkilöä, jotka eivät olleet vielä tunnustuksiaan saaneet, koska eivät päässeet itse 115-vuotisjuhlaan.

Kunniajäsenyys myönnettiin Sibelius-Akatemian kansanmusiikin emeritusprofessori Heikki Laitiselle ensiarvoisen tärkeästä työstä kansanmusiikin ja -tanssin näkyvyyden ja arvostuksen lisäämiseksi.

Kultaisen ansiomerkin sai filosofian tohtori Gunnel Biskop ansiokkaasta urastaan kansantanssin tutkimuksen parissa. Hänen väistökirjansa kansantanssin matkasta näyttämölle inspiroi kansantanssin riemuvouden 2016.

Myös SKY:n entinen toimistonhoitaja Tuija Koskinen vastaanotti kultaisen ansiomerkin 14-vuotisesta työstään järjestön sydämessä.

Seurasaarisäätiön pääsihteeri Aila Nieminen puolestaan sai hopeisen ansiomerkin. Hän on tehnyt uutteraa työtä kansantanssin ja kansanperinteen edistämiseksi ja tuonut niitä näkyväksi kotimaiselle ja ulkomaiselle yleisölle.

Virallisen osuuden ja kukitusten jälkeen istuttiin kakun ja kuohuviinin äärelle juttele-

maan mukavia. Koolla oli sellainen kattaus kokemusta ja tietoa, että kansantanssin historiasta, nykyhetkestä ja tulevaisuudesta tuli esille paljon mielenkiintoista.

Kuva: Teemu Perheentupa

Teemu Perheentupa, kuvat Petri Kivinen

Tanssitaituruutta Tampereella

Tanssimylly on Suomen Nuorisoseurojen joka toinen vuosi järjestämä kansantanssiryhmien katselmus. Tänä vuonna tapahtumapaikkana oli Sorin Sirkus Tampereella maaliskuun vaihteessa.

Yhden viikonlopun aikana oli tilaisuus nähdä 29 ryhmää jaettuna viiteen konserttiin kolmen päivän ajalle. Itse olin tilaisuudessa näkemään vain lauantain konsertit, joita oli kolme. Yhteensä 19 ryhmää. Suuresta katsomosta huolimatta kävi niin, että lipunmyyjät jouduivat usein laittamaan lapun luukulle, sillä lähes kaikki konsertit olivat loppuunmyytyjä. Aivan liian harvi-

nainen sattumus kansantanssikonserteissa, joissa olen käynyt!

Sorin Sirkus on esiintymispaikkana hyvä. Myös pukuhuone- ja harjoitustilaa näytti riittävän. Esitysten välillä lavalle laskettiin tekosavua, joka noustessaan ylös loi samaan aikaan sekä sadunomaisen että jännittyneen ilmapiirin.

Tällaisissa puitteissa se perinteisin kansantanssi ei ehkä olisi ollut aivan luontevimmillaan, mikä ehkä selittää sen, että se hyvin laajasta kirjosta huolimatta jäi puuttumaan. Tämä ei tarkoita, etteikö suuri osa ryhmistä olisi selkeästi ankkuroinut esityksiään kansantanssiperinteeseen, vaan että kaikki esitykset oli selkeästi luotu estradia varten, puvustuksia ja maskeerauksia myöten.

Motoran Kipakat loi lavalle vahvaa draamaa.

Sehän toki oli näiden ryhmien ja esitysten ideakin. Tarkoituksena oli vetää niin hyvä esitys, kuin ryhmä vain pystyy, ja tekemään se ryhmän omalla tyylillä. Tämä maali saavutettiin kerta toisensa jälkeen. Olipa kyseessä sitten jo pelkkä Tanssimyllyn tuleminen ja lavalle uskaltautuminen, vangitsevan draaman luominen tai itkuhermoon osuva tunnetila, ryhmä toisensa jälkeen otti yleisönsä. Kontakti lavan ja katsomon välillä oli vahva. Yleisö tuki, kannusti, armahti ja rakasti jokaista ryhmää.

Nykypäivän ryhmät pystyvät melkoisiin taitoaskelikkoihin, ja varsinkin nuorten miesten ohjaajat ja koreografit ovat ottaneet tämän tarkasti huomioon. Tanssimyllyn ripaskat lähestyivät jo balettia, jos eivät ehkä tekniikaltaan niin keveydeltään, lennokkudeltaan ja kekseliäisyydellään sitäkin enemmän.

Teatterillisuus oli mukana vahvasti. Ja ajoittain teatteri oli hyvin vahvaa, niin vahvaa, että ihokarvat nousivat pystyyn. Samaan aikaan kun oli hyvin vaikuttunut siitä mitä lavalla tapahtui, pieni ääni mielen perukoilla ihmetteli, että missä se tanssi on? Ei tuomitsevana, vaan

hiukan haikeana. Älkää nyt vain katkaisko siteitä kansanomaiseen liikkeeseen kokonaan!

Vinkkinä kaikille kansantanssijoile: jos ja kun haluaa esittää oman mielipiteensä siitä, mikä on kansantanssia, niin tehokkaimmin kansantanssikentän tavoittaa Tanssimyllyn lavalta. Tällaisissa tapaamisissa kansantanssia määritellään. Aina uudestaan ja uudestaan.

Yllä ja alla: Kimurantin huikean Öitsit-esityksen koreografia oli Elssa Antikaisen. Nuorten taidokas laulu ja tanssi veivät ryhmän ansaitusti mestaruuluokkaan.

Teemu Perheentupa

Tanssimylly raatilaisten näkökulmasta

Yleisen sarjan raadin jäsen Liina Siimes soi kahden konsertin välissä Tanhuviestille mahdollisuuden kysellä luokitteluista yleensä ja Tanssimyllystä erityisesti.

Miksi luokitteluun kannattaisi tulla?

Ensinnäkin tämä on jo tapahtumana mahtava. Ryhmät pääsevät näkemään mitä toiset tekevät. Kentällä nähdään, että mitä muualla tehdään, mitkä ovat tämahetkisiä trendejä, mihinkä ollaan menossa, miten kansantanssi voisi uudistua ja miten perinnettä hyödynnetään. Saa semmoisen kokonaiskuvan. Muutenhan me ollaan kaikki ympäri Suomea ja kaikki puuhailevat tahoillaan.

Mistä luokittelussa on kysymys?

Ryhmille tämä on tapahtuma, jossa on raadit, eli joku ulkopuolinen joka antaa vähän palautetta siitä miltä ryhmien tekeminen näyttää. Ihan kuten missä tahansa tekemisessä, myös taiteen tai tanssin tekemisessä on välillä hyvä kuulla, että miltä tämä näyttää jonkun toisen silmin. Raati pystyy antamaan myös rakentavaa palautetta.

Koska raati näkee sen koko ryhmien ja esitysten kirjon ja näin ollen pystyy vertaamaan ryhmiä, niin me voimme vähän antaa vinkkejä ryhmille siitä, mihin jatkossa kannattaa kiinnittää huomioita, että mikä osataan ja mitä kannattaa vielä treenata lisää. Tiimi toimii kun se saa palautetta.

Kuinka paljon raati vaikuttaa siihen, mihin kansantanssi menee? Vai vaikuttaako raati?

Raati vaikuttaa, jos ryhmät antavat sen vaikuttaa. Me yritämme kauheasti korostaa, että tämä on vain meidän mielipiteemme. Että sen jälkeen jokainen saa tehdä omat ratkaisunsa ihan niinkuin haluaa. Ja minun mielestäni pitääkin.

Jos me sanomme jostain asiasta, että onkohan tämä hyvä, että voisitte ehkä tehdä toisella tavalla ja ryhmä vastaa, että tämä oli meiltä tietoinen ratkaisu, me

olemme päättäneet tämän näin. Silloinhan se on hyvä niin, pitääkin valinnoistanne kiinni!. Että sinänsä ei raadin sana ole mikään laki, vaan me pyrimme tekemään huomioita ja ehdotuksia.

Luokittelut ovat muuttuneet vuosien varrella. Ennen on ollut kilpailullisempaa ja nyt paljon enemmän laidasta laitaan. Onko raadit vaikuttanu siihen, vai onko se vain tapahtunu?

Kyllä, tapahtuman luonne on vuosien varrella mielestäni muuttunut. Sitä on pyritty myös ihan tietosesti muuttamaan vähemmän kilpailulliseksi. Meillä on ollut tapaamisia ja ideariihä joissa järjestäjät ovat kysyneet kentän mielipidettä. Ryhmien, seurojen ja järjestöjen edustajat ovat saaneet vaikuttaa siihen että mitä täällä tapahtuu, mitä tältä tapahtumalta halutaan. Sen takia tätä ollaan nyt viemässä siihen suuntaan, että päästäisi pois siitä kilpailuasetelmasta.

Ja minusta on hyvä että on tapahtuman luonne on muuttunut. Toivottavasti jatkossakin ryhmät tottuisivat siihen, että tämä ei ole kilpailu ja että meidän premissimme ei ole laittaa ryhmiä varsinaisesti mihinkään paremmuusjärjestykseen.

Kuinka paljon kriiteristö vaikuttaa raadin työskentelyssä?

Vaikuttaa, mutta emme me arvota asioita. Että kyllä saa periaatteessa tehdä sitä mitä haluaa. Tietenkin me kiinnitämme huomiota teknisiin asioihin, että miten nyt vartaloa kannatetaan ja löytyykö sitä kuuluisaa lapatukea (nauraa)...

Mutta se on minusta hyvä, että ryhmät selvästi menevät vähän eri suuntiin ja monet ryhmät ovat löytäneet sen ihan oman tiensä ja linjansa. Ja minusta se on ihan mahtavaa lajin kehittymisenkin kannalta.

No millä tavalla raati katsoo esityksiä?

No emme me varsinaisesti vähennä mitään pisteitä jos esityksessä tulee virheitä. Kyllähän me tottakai katsomme, että millainen esitys on, ja siitä tottakai tulee plussaa jos on oikein onnistunut esityskokonaisuus tai jos siellä on oikein hienoja oivalluksia. Mutta jos tanssitaan vaikka vaan ihan perinteisiä tansseja, niin ei se ole mikään miinus. Nämä esitykset on niin hirveän erilaisia, että on itseasiassa älyttömän vaikea edes pistää niitä samalle viivalle. Mutta kyllä meidän päähuomiomme on kuitenkin siinä miten ryhmä tanssii, soittaa ja esiintyy.

Osalla ryhmistä on ollu vahvasti teatteri mukana. Miten raati arvostelee sitä?

Kyllä me katsotaan koko esitystä, kokonaisuutta. Minun raadillani ei ole ollut vielä sellaisia esityksiä, joiden kohdalla olisi ollut se ongelma, että tässä on liian vähän tanssia.

Toinen raati on vähän tämän ongelman kanssa jo painunut, mutta kaikki me raatilaiset katsomme tanssia hirveän avarakatseisesti ja laajasti. Tällaiset draamalliset elementit nyt vaan ovat tulleet kansantanssin jäädäkseen.

Jos ajatellaan taidetanssin puolta, esimerkiksi vaikka nykytanssia, niin kyllä sekin että ollaan vaan lavalla ollaan monta minuuttia paikallaan tekemättä mitään, on tanssia jos tekijä sen niin määrittää. Silloin toki ei pystytä arvioimaan, että menikö se polkan askel nyt oikein vai väärin, mutta se on silti sitä lavalla olemista, ja keholla kuitenkin ilmaistaan jotain heti kun tullaan sinne lavalle. Että me katsomme tanssia laajasti, hyvin laajasti.

Kuva: Petri Kivinen

Juntu-ryhmän Ei lämpee ilman kipinää otti mainiosti kontaktia toisiinsa ja yleisöön.

Et teille raadille riittää, että kun tanssi on kansantanssina tuotu lavalle, niin sillon se on kansantanssia?

Kyllä, tästä me juuri tänään keskustelimme raadin kanssa siitä miten kansantanssi pitäisi määritellä. Sehän on ikuisuuskysymys, mutta se ei ole meidän tehtävämme sitä tässä yhteydessä määritellä. Mutta siitä me taisimme olla yhtä mieltä, että tekijä saa itse määritellä sen, onko hänen tanssinsa kansantanssia. Jos hän sanoo, että se on kansantanssia, niin silloin se on sitä. Me katsomme sitä kansantanssina ja hyväksymme katsojina sen että se on kansantanssia. Totta kai joku voisi sanoa, ettei tuo nyt ole tanhua nähnytään, eikä kansantanssin askeltakaan, mutta jos tekijä on sitä mieltä että tämä on minun käsitykseni kansantanssista, niin silloin me hyväksymme sen.

Ei voi mennä sanomaan, että sä oot väärässä, vaikka onkin eri mieltä.

Nimenomaan juuri näin. Me voimme keskustella tästä ja olla eri mieltä, mutta mielestäni kumpikaan ei ole väärässä.

Teemu Perheentupa

Tanssimylly tanssijan silmin

Henni Varhimo ja Sanna-Maaria Tornivaara avasivat esityksensä jälkeen kokemusta tanssijan näkökulmasta.

Miten keksitte tulla tänne?

Henni: Tämä on vuosia pyörinyt ryhmän mielessä, että uskallettaisko me joskus tulla. Ja nyt vaan aika oli kypsä. Ollaan siis käyty Karjalaisten luokituksissa kyllä, mutta tänne on aina ollut korkeampi kynnyks. Että siellä se mentaliteetti on aina ollut hieman erilainen kuin mitä se täällä on ehkä joskus muinoin ollut...

Oletteko käyneet kattomassa ennen? Että tapahtuman luonne on selvä?

Henni: Joo. Mutta täällä on tosi isoja muutoksia tapahtunut; olen ymmärtänyt, että siihen on panostettu, että halutaan kaikenlaista ryhmiä eikä vaan tiettytyyppejä. Että kaikki ovat tervetulleita.

Sanna-Maaria: Kyllä minun mielestäni, mitä näitä konsertteja on pari päivää katsonut, niin täällä on ollut siinä mielessä hyvä meininki, että on todellakin kaikenlaiset ryhmät tervetulleita. Kaikkia kannustetaan ja hurrataan.

Tuntuuko nyt, että kannatti tämä rutistus?

Sanna-Maaria: Kyllä! Tämä rutistus kannatti! Tulin siis takaisin ryhmään 10 vuoden tauon jälkeen vuosi sitten, koska kuulin, että ollaan tulossa tänne. On ollut kiva, että on joku juttu, jota varten on treenattu ja johon on tähdätty. Aikuisten ryhmät kun eivät kovin usein esiinny kuin vanhainkodeissa, lastentarhoissa ja korttelitilaisuuksissa, niin ohjelmisto, jota valmistetaan jotain tiettyä juttua varten tuo treenaamiseen sellaista fokusta ja syytä tulla.

Henni: Kyllä ryhmä on ollut ihan eri tavalla treena-

misessa mukana, kun on tiedetty, että tämä on tulossa.

Kuinka pitkään valmistauduite?

Henni: Viime syksystä.

Sanna-Maaria: Joo, meillä on lämpötreeneissä tehty askelsarjoja, joista sitten on yllättäen meille selvinnyt, että ne ovatkin osa tätä ohjelmistoa. Että ovelasti on rakennettu kohti tätä tulosta.

Oliko helppo löytää sellainen taso, joka oli teille oikea?

Sanna-Maaria: Meillähän ryhmässä tyypeillä on monenlaisia tanssihistorioita, mutta perustapaus on sellainen, joka osaa perusteet ja on tanssinut jo monta vuotta. Että ei ole niinkään, että selviänkö minä tästä polkasta, osaanko minä tämän askelikon, vaan että...

Henni: (nauraa) kestääkö kunto

Sanna-Maaria: (nauraa) ... kestääkö kunto. Että päästään ilmaisuun. Missä ei ole mitään limiittiä, että meneekö vai eikö, vaan treenataan niin hyväksi kuin pystytään.

Eikä missään vaiheessa tuntunut, että tämä on liian helppo?

Sanna-Maaria: Kyllä meistä varmaan irtoaisi parempaakin, muttei tällä osallistumis- ja harjoitusmäärällä. Minusta on aika kuvaavaa, että päästiin vain keran vetämään tämä ohjelma niin, että koko kuvio oli kasassa, ja se oli muutama viikko sitten.

Meillä tuli aika paljon vaihdoksia sekä tanssijoihin

että muusikoihin ihan viime tipassa. Jos olisi ollut kovasti vaativampi ohjelma, ei olisi pystytty...

Henni: Sitten oltaisiin oltu pulassa! Mutta sitten toisaalta ehkä... ehkä taso on oikea, mutta mitä sillä tekee, että miten sen saa niin kuin...

Että kun löytyy se oikea taso, niin tulette itse tanssijoina sieltä läpi?

Henni: Juuri näin!

Sanna-Maaria: Ja kyllä täytyy sanoo, että se mikä sai tulemaan takaisin tauon jälkeen, oli se, että tämä on ryhmä, jossa on hauskaa. Tämän ikäisillä kiireisillä, työtä tekevillä ihmisillä se, mihin päättää ne viikossa käytettävissä olevat oman ajan tunnit käyttää, niin se ei ole ihan sama. Ne käyttää siellä, missä tietää, että

tehdään riittäväällä tavoitteellisuudella. Ettei vain mene sattumanvaraisen porukan kanssa naureskelemaan ja istumaan ringissä, vaan että siellä myös tehdään. Ja silti jää tunne että olipas hauskaa!

Henni: Että tulenpa ensi viikollakin.

Viimeinen kysymys: suosittelisitko muille?

Henni: Ehdottomasti!

Sanna-Maaria: Ehdottomasti! Mutta ehkä sillä lisäyksellä, että ei kannata tulla silä lailla, että mennään vaan katsomaan, vaan kannattaa ottaa se palaute ja arviointi ja yrittää olla niin hyvä kuin pystyy.

Rutistuksen vauhdikas Kolme kotvaa vaati kovaa kuntoa. Riina Hosion ohjelma oli luokittelun perinteisimmästä päästä.

Kuva: Petri Kivinen

Kuva: Petri Kivinen

Teemu Perheentupa

Kansantanssia Porvoon mitalla

Huhtikuun toisena viikonloppuna Karjalainen Nuorisoliitto vietti kevätpäiviään Porvoossa. Kevätpäivien ohjelmaan kuuluu karjalaiseen perinteeseen liittyviä työpajoja ja lyhytkursseja, illanvietto ja kansantanssi-luokittelu. Tanhuviesti oli paikalla katsomassa luokittelua.

Kuva: Riitta Korhonen

Kuten viikkoa aikaisemmin Tanssimylly, KN:n kansantanssiluokittelu oli avoin kaikille ryhmille, jäsenyyttä ei edellytetty. Tanssimyllystä poiketen KN:n luokittelussa ohjelmistolle on asetettu rajoituksia; ohjelmiston tulisi olla muistimerkkittyä kansantanssia, mukana vähintään yksi karjalainen tanssi tai leikki, ja asun tulee olla kansallispuku tai tyyliin sopiva kansanomainen asu.

Luokitteluhan on hyvä työkalu antamaan ryhmälle selkeän tavoitteen. Voinee ehkä tosin kysyä, missä määrin alle 7 vuotiaat kaipaavat muuta tavoitetta kuin hauskanpitoa, mutta se ei ehkä ollut tämän luokittelun ydin. Kun paikalle tullaan, niin käydään myös lavalla. Täytyy muistaa, että kyseessä on kokonaiset karjalaiselle kulttuurille omistetut Kevätpäivät, eikä vain kansantanssiriento.

Tunnelma paikan päällä oli muutenkin perin mutkaton. Suuri ansio siihen oli sillä, että harjoituksissa oli avoimet ovet, ja kansantanssiväki vietti aikaansa katsomossa. Jos ja kun harjoituksissa tuli vielä pieniä läpimeno-ongelmia, yleisö nauroi ja taputti kannustavasti. Mukavalla tavalla tässä vaiheessa pääsi näkemään ryhmiä omina itsenään. Esimerkiksi kesken har-

joituksensa *Sopan* neidot huomasivat olevansa taustana lehtikuvan otolle ja askeltensa rytmin säilyttäen rupesivat irvistelemään ja pelleilemään kameralle.

Toki yhdenkään ryhmän esitys ei sisältänyt elementtejä, joiden ennaltanäkeminen olisi pilannut esityksen. Päinvastoin, kun pääsi näkemään ryhmät sekä harjoituksissa että itse esityksessä, katsoja eli esityksessä mukana paljon vahvemmin.

Ryhmiä esitykset painottuivat aika vahvasti sekoitukseen Länsi-Suomalaista ja Karjalaista tanssia ja leikkiä. Nykytanssin liikekieli, tai nykykansantanssin estetiikka

Kuva: Timo Hukkanen

Kuva: Riitta Korhonen

ei luokittelussa juuri näkynyt. Muutaman pilkahdus silloin tällöin, ei sen enempää, ikäänkuin mausteena muuten läpeensä perinteisessä esityksessä.

Juuri ennen iltapäivän aikuisten ja nuorten konserttia tunnelma muuttui jännittyneemmäksi.

Monet konsertin ryhmistä istuivat katsomossa odottamassa omaa vuoroaan, ja tulevan esityksen

odotuksen saattoi aistia. Turhaan jännittivät, kaikki esitykset menivät nappiin!

Jos ja kun jotain trendejä etsii, niin tyttöjen ripaska on tämän vuoden kansantanssijuttu.

Johtuneeko vuoden teemasta, vai karjalaisesta luonteesta, mutta kiitettävästi lähes kaikki ryhmät myös lauloivat esityksissään.

Yllä vasemmalla: Hyvinkään Kansantanssijoiden herttaiset Peukaloiset.

Vasemmalla: Hämeenlinnan Karjala-Seuran Pääskyt yhdistivät ruusuja ja ripaskaa.

Yllä: Ahjolan Tanhuajien Maanantai-ryhmä esitti ohjelman Polkkaa ja mitä niitä ny o.

Oikealla: Pääkaupungin Karjalaisten Nuorten Soppa vauhdikkaassa multikulttuurisessa ilottelussa.

Kuva: Timo Hukkanen

Yllä: Ahjolan Tanhuajien Tiistai-ryhmä .

Alla: Koko Suomi Tanssii humppahaasteeseen vastattiin Porvoon torilla.

Petri Hoppu

Tanhu sanojen vankina

Eräs viime kuntavaalien uutispommeista saatiin kuulla, kun kaustislainen ehdokas vaati pontevasti, ettei kunnan enää tulevaisuudessa pitäisi myöntää rahaa tanhulle. Lausunto synnytti melkoista hämminkiä ja polemiikkia, ja sen seurauksena alettiin kaivelemaan, kuinka paljon sille tanhulle sitten rahaa on myönnetty. Ei lie ne yllätys, ettei kyseisillä summilla pelastettaisi minkään kunnan rahoja, kun ne eivät riittäisi edes kunnanvaltuuston pullakahvien kustantamiseen vuositasolla. Kansantanssi kuitenkin tuntuu olevan niin poliitikkojen kuin muiden julkisuuden henkilöiden silmätikkuna aina, kun siihen on sopiva tilaisuus. Vasta muutama vuosi sitten pääministeri vaati kansantanssin rahoituksen lopettamista ja suosituksessa radio-ohjelmassa kansantanssille naurettiin yhdessä oikein olan takaa. Vitsi mikä vitsi.

Mikä sitten tanhusta niin mieluisan hyökkäysten kohteen? Mistä nämä hyökkääjät tai ivaajat oikein puhuvat tai luulevat puhuvansa? Tanhuun on terminä ja käsitteenä latautunut runsaasti erilaisia merkityksiä, jotka eivät ole meidän kansantanssijoiden kannalta kaikkein mairittelevimpia. Tanhu nähdään valitettavan monessa yhteydessä naiivina ja sääliittävänä ilakointina, joka kuuluu menneeseen maailmaan, ja siksi sen vähättelyn ajatellaan saavuttavan suosiota suuren yleisön keskuudessa.

Reaktion tällaiseen ajatteluun osa kansantanssin harrastajista pyrki joitakin vuosikymmeniä sitten ohjaamaan merkityksenantoa positiivisempaan suuntaan suosimalla keskustelussa tietoisesti kansantanssia tanhun sijaan. Ajateltiin, että merkitykset liittyvät sanoihin ja sanan poistamalla myös sen negatiiviset merkitykset katoaisivat. Valitettavasti maailma on sanojen vankina, eikä yhden sanan korvaaminen toisella muuta ilmiötä muuksi, eikä niin tapahtunut tässäkään tapauksessa.

Palataan kuitenkin Kaustiselle. Sen sijaan että paikalliset tanhuajat olisivat hiljaa hyväksyneet itseensä kohdistuneen iskun, he iskivät takaisin. Tanhuajat nousivat puolustamaan toimintaansa eivätkä hyväksyneet siitä esitettyjä virheellisiä väittämiä. Sanojen merkityksiä voidaan muuttaa, jos ne yhdistetään toimintaan, ja näin tapahtui Kaustisella. Kansantanssijatkin voivat nousta barrikadeille saadakseen äänensä kuuluviin, sillä meidän toimintamme on arvokasta ja tärkeää. Ja sieltä barrikadeilta me voimme julistaa, että kaikkea pitää kokeilla, tai jos ei mitään muuta, niin ainakin tanhuja!

Tiina Salmi, teksti ja kuvat

Lasten ja nuorten Humahus Petroskoissa

Maaliskuussa Petroskoissa kokoonnuttiin juhlistamaan Helmi ja Viola Malmin keräämää karjalaista kulttuuriperintöä.

Karjalaisen kansantanssin äiti Viola Malmi olisi täyttänyt tämän vuoden maaliskuun 14. päivänä 85 vuotta. Juhlapäivän kunniaksi Petroskoissa järjestettiin ensimmäistä kertaa lasten ja nuorten kansantanssifestivaali Humahus, jonne oli ilmoittautunut pari sataa nuorta tanssijaa ohjaajineen ympäri Karjalan tasavaltaa aina pohjoista Kalevalan piiriä myöten. Mukana oli harrastajaryhmiä ja kansantanssin ja -laulun opiskelijoita muun muassa Petroskoin konservatoriosta sekä tietenkin Viola Malmin perustamat ryhmät Karjala ja Gornitsa.

Festivaali alkoi sunnuntaina 12.3. ryhmien saapumisella ja huipentui tiistaina 14.3. gaalakonserttiin Lasten ja nuorten kulttuuritalolla. Päivien ohjelmaan kuului seminaari, jonka pääsisältö oli karjalaisen ja suomalais-ugrilaisen kulttuurin esitleminen. Pieniä esitelmää ja luentoja muun muassa kalevalaisesta runoudesta, kansansoittimista, kansanpuvuista sekä Viola Malmin elämäntyöstä pitivät niin lapset kuin aikuiset eri ryhmistä ja oppilaitoksista. Esitelmien kieli oli venäjä, mutta Kalevalaa laulettiin myös suomen kielellä.

Muunnokset ja mukaelmat olivat kuitenkin sallittuja samaan tapaan kuin meillä täällä Suomessa. Oli hienoa nähdä, miten perinne kantaa esimerkiksi riemukkaissa röntysköissä, joita Gornitsa lavalla tanssi ja lauloi. Jälkeenpäin ryhmä sanoi tunteneensa Violan läsnäolon lavalla. Niin teki myös yleisö penkeissään. Tanssiperinne todellakin elää, rajan molemmin puolin.

Vasemmalla: vas. Natalia Kashirina, festivaalin puuhanainen ja keskellä Boris Shustov, Gornitsa-ryhmän taiteellinen johtaja.

Alla: Pieni joukko gornitsalaisia sekä sukua kävi kukittamassa Violan haudan.

Pääjuhlapäivää edeltävänä iltana kaikki ryhmät koontuivat tanssimaan yhdessä kulttuuritalon suureen aulaan, jossa osa ryhmistä esiintyi mutta jossa pääasia oli leikkiä ja tanssia yhdessä. Pienimmät osallistujat olivat alle kouluikäisiä, vanhimmat parikymppisiä tanssinopiskelijoita. Illan juonsi ja ohjasi Gornitsa-ryhmästä tuttu Natalia Kashirina, joka johdatti porukan lopuksi suureen Humahus-kruugaan.

Päätösgaalassa saimmekin sitten nähdä toinen toistaan upeampia esityksiä, joiden yhteinen nimittäjä oli Malmi – Viola tai hänen äitinsä Helmi. Jokaisessa esityksessä piti olla mukana jokin katrilli, kruuga tai muu tanssi, joka oli Malmien kautta aikoinaan löytynyt.

Kuva: Europeade/Turku

Miia Alhanen

Europeade täyttää Turun kadut värillä ja ilolla

Euroopan suurin kansanperinnetapahtuma Europeade saapuu ensimmäistä kertaa Suomeen ja Turkuun ke–su 26.–30.7.2017.

Eurooppalaisten kansantanssijoiden, kansanmuusikoiden ja laulajien vuosittaiseen juhlaan on ilmoittautunut lähes 6200 osallistujaa, mikä on kaikkien aikojen ennätys tapahtuman 54-vuotisessa historiassa! Katsojia odotetaan kymmeniä tuhansia.

Kansallispukuiset tanssijat ja muusikot näkyvät ja kuuluvat koko Turun keskustassa. Aurajokivarteen ja Turun keskustaan sijoitetaan 14 esiintymislavaa, jossa ryhmät esittelevät osaamistaan. Europeaden perinteisiin kuuluvat myös katusoitto ja iltajamit, joissa laulu, soitto ja tanssi jatkuvat pikkutunneille.

Varvintorille rakentuu tapahtuman ajaksi Europeade-kylä, jossa järjestetään erilaista ohjelmaa, työpajoja ja folktori. Myös aiemmat ja tulevat Europeade-tapahtumakaupungit esittäytyvät omissa kojuissaan. Yleisöllä on torille ja lavaohjelmaan maksuton pääsy.

Europeaden avajaisjuhlassa torstaina 27.7. tuhannet tanssijat esittävät omia tanssejaan ja lisäksi nähdään alueellisesti koottuja yhteisnumeroita. Esillä on kansantanssin ja -musiikin kirjo kaikkialta Euroopasta Irlannin rivitanssista Espanjan flamencoön ja Baltian maiden suuriin tanssiesityksiin. Suomalaiset ryhmät esittävät Suomen eri perinnealueiden tansseja. Myös sunnuntaina 30.7. järjestettävä päätösjuhla on ennennäkemättömän upea kokonaisuus. Juhla huipentuu noin 800 suomalaisen tanssijan juhlaavalssiin.

- Europeade-viikonloppu kannattaa laittaa kalenteriin jo nyt. Liput huikeisiin avajaisiin ja päätösjuhlaan ovat myynnissä ja hotelleissa on vielä tilaa, mutta varauksia kannattaa tehdä heti, kehottaa tapahtuman kordinaattori **Hilu Toivonen-Alastalo**.

Europeade tehdään yhdessä

Europeade-paraati lauantaina 29.7. on todellinen värin ja musiikin ilotulitus. Ryhmät kulkevat kansallispuukuisena kulkueena läpi Turun keskustan ja Aurajokirannan, pysähtyen välillä spontaaneihin esiintymisiin yleisön iloksi. Mukana on kaikenikäisiä esiintyjiä lapsista varttuneempiin, suomalaisista ryhmistä eteläeurooppalaisiin kokoonpanoihin, koko kansanperinteen kattaus perinteisistä moderneihin esityksiin.

- Monille osallistujille Europeade on jokavuotinen perinne, johon osallistutaan koko perheen voimin. Mu-

kana saattaa olla kolme tai neljäkin sukupolvea, kertoo Toivonen-Alastalo.

Toivonen-Alastalon mukaan tapahtuma sopii erinomaisesti myös Suomen itsenäisyyden juhluvuoden teemaan ”yhdessä – tillsammans – together”.

- Europeadea leimaa yhdessä tekeminen. Tapahtuman henki ja ohjelma luodaan yhdessä, kaikki ovat tervetulleita mukaan. Toteutuksessakin puhalletaan vahvasti yhteen hiileen; mukana talkoolaisina on 600 turkulaista, joista osa maahanmuuttajia, hän kertoo.

Suomen juhluvuoden teemaa juhlistetaan myös osallistumalla Europeade-kylässä humpan tanssimisen maailmanennätysyritykseen lauantaina 29.7. klo 20. Tempaus liittyy Tanssin Tiedotuskeskuksen koordinoimaan Suomi 100 -ohjelman Koko Suomi Tanssii 2017 -kampanjaan ja mukaan odotetaan valtakunnallisesti jopa 30 000 tanssijaa.

26-30 JULY • TURKU • FINLAND

Taina Kangas

Ajankohtaista Suomen Kansallispukukeskuksesta

Suomalainen kansallispuku -näyttely valtaa Suomen käsityön museon

Suomen käsityön museon päänäyttely on kunnianosoitus suomalaiselle kansallispuvulle. Näyttely on yleisölle avoinna 20.5.–3.12.2017. Se kuuluu viralliseen Suomi 100 -juhlavuoden ohjelmaan.

Kansallispuvut valloittavat koko Käsityön museon vaihtuvien näyttelyiden tilat. Pukuja voi ihastella kolmessa kerroksessa. Sisääntuloaulassa pääset virittäytymään tunnelmaan tutkimalla Suomi-seinän kuvakoosteita. Kuvitus tuo esiin suomalaisuutta monesta näkökulmasta aina Doodsoneista saunavastaan. Millainen on Sinun Suomesi? Samassa tilassa voit kuvauttaa itsesi kansallispukuisen pukunukan kanssa vaikkapa maitolaituriin nojaillen.

Ensimmäisen kerroksen takaosan valtaavat kansallispukuiset pukunuket. Puvut ovat pääosin Kansallispukukeskuksen mallipukukokoelmasta, joita on tällä hetkellä noin sata pukua. Kansallispukumalleja on tähän mennessä koottuna reilut pari sataa ja lisäksi lähes saman verran ruotsinkielisellä alueella. Näyttelyssä pukuja ei ole näin paljon, mutta esillä on kaikki, jotka saamme näyttelytilaan mahtumaan. Mukana on myös muutamia maamme ruotsinkielisen alueen kansallispukuja Bragen pukutoimistosta. Karttojen ja tekstien avulla pääsee syventymään eri pukualueisiin ja niiden ominaispiirteisiin. Aikajanan avulla pystyy hahmottamaan kansallispukujemme vaihteita eri vuosikymmenten aikana.

Yläkerta on omistettu käsityötekniikoille. Kansallispukujen valmistus sisältää uskomattoman paljon erilaisia kädentaitoja vaativia valmistustekniikoita. Niiden saloihin pääsee tutustumaan videokuvan, työpiirustusten ja valmiiden puvunosien avulla. Tekstit avaavat asiaa omalta osaltaan. Eri työtavoista nostetaan esille mm. nyytingin nypläys, rekon kirjonta ja metallisen taskunkokan valmistus.

Luentosaliin rakentuu oleskelutila, jossa voi mm. syventyä tutkimaan kansallispukukuvastoja ja kirjoittamaan omia kansallispukumuiistoja. Alakerran perusnäyttely tarjoaa lisää tietoa ja nähtävää kansallispuvuista. Siellä on esillä parisenkymmentä pukukokonaisuutta sekä lisäksi puvunomia.

Näyttelyyn liittyy oheisohjelmaa mm. syksyllä kolme kertaa kokoontuva Avoin kansallispukupaja, työnäytöksiä ja paljon muuta. Lokakuun ensimmäisenä lauantaina vietämme Kansallispuvun päivä -tapahtumaa. Ohjelmassa on silloin mm. aivan uuden kansallispukumallin esittely: Johanneksen naisen kansallispuku.

Seuraa Suomen käsityön museon nettisivuja ja Facebookia, joihin täydennetään ajankohtaista tietoa näyttelyn tiimoilta. Käy lukemassa museon blogista, kuinka monen ammattilaisen työpanosta on tarvittu näyttelyn kokoamisessa.

Kuvateksti: Kuvassa tarkistettu Jääsken naisen ja Jääsken alueen miehen kansallispuku. Suomen kansallispukukeskus, Studio Varjo.

Toinen kuva: Kansallispuvut Suomea rakentamassa. Kuvassa tarkistettu Keski-Pohjanmaan naisen, Jääsken alueen miehen ja tarkistettu Jääsken naisen kansallispuvu. Suomen kansallispuvukeskus, Studio Varjo.

Suomen Kansallispuvukeskuksen tapahtumia:

20.5.–3.12.2017 Suomalainen kansallispuvu

Näyttely Suomen käsityön museossa

Suomi 100 -ohjelmaan kuuluva näyttely levittäytyy koko museon tiloihin. Näyttely kertoo raikkaasti ja osallistavasti suomalaisen kansallispuvun tarinaa. Nähtävillä on monipuolinen kattaus maamme kansallispuvuista.

Näyttelyn suojelijana toimii Presidentin puoliso rouva Jenni Haukio.

Avoin kansallispuvupaja -tapahtumat lauantaisin 23.9., 28.10. ja 25.11. Tarkemmat ohjelm tiedot löytyvät lähempänä ajankohtaa nettisivustolta: www.kansallispuvukeskus.fi ja www.craftmuseum.fi

Kansallispuvun päivä

la 7.10.2017 Suomen kansallispuvukeskuksen järjestämä Kansallispuvun päivä -tapahtuma Suomen käsityön museon tiloissa Kauppakatu 25, Jyväskylä.

Juhlistamme suomalaista kansallispuvua. Varaa päivä heti kalenteriisi!

Näyttelyt Kansallispuvukeskuksen Kujalla:

3.2.–12.11.2017 Paula – hyvän kahvin lähettiläs Sääksmäen puvussa

Tanhuidiootit ympärilläni

Mediassa on ollut esillä ruotsalaisen käyttäytymistieteiden tutkijan Thomas Eriksonin tuore teos *Idiootit ympärilläni*. Erikson antaa vihdoinkin selityksen sille, miksi huonona hetkenä kaikista saattaa tuntua, että tanhuua idioottien kanssa.

Ihmiset voidaan jakaa neljään eri persoonallisuustyyppiin: punaiseen, keltaiseen, siniseen ja vihreään, joilla kaikilla on hyvin erilainen tapa toimia ja reagoida asioihin ympärillään. Tanhuharjoitus, jossa koko Tikkurilan värikartta on levällään, on oiva maaperä kaikenlaisille eturistiriidoille.

Jos yritetään keskustella tanhuryhmän nykytilasta tai tulevaisuudesta tai pohtia jotain ihan relevanttiakin tanhupoliittista kysymystä, joku tulorientoitunut alkaa narista: ”Tanssitaan jo, tanhuamaan tänne on tultu eikä seurustelemaan”. Asialla on todennäköisesti punainen tanhuaja, joka inhoaa kaikenlaista vetelehtimistä. Punaisen kierrokset nousevat, kun idiooteille pitää samaa vuoroa kerrata seitsemättä kertaa. Punainen tahtoo tuloksia ja nopeasti. Parhaimmillaan hän onkin se, joka pitää pyörät pyörimässä, mutta pahimmillaan kärsimätön pomottaja, jota ei paljon kiinnosta, mitä hänestä ajatellaan, kunhan tuloksia syntyy.

Luova ja innokas keltainen tanhuaja taas alkaa heitellä viljejä ideoita. Mitä jos tehtäisiin kesäksi poikakitaiteellinen teknopolkka? Helposti päästäisiin varmaan Euroopan kiertueelle tai miksei saman tien käytäisi vaikka Australiassa asti. Ja joku renessanssiasuhan olisi tosi kiva sen teknopolkan kanssa. Äkkiähän tuollaisen nyt järjestää. Niin, jos joku muu järjestää. Yhdestä villistä ideasta keltainen siirtyy nopeasti toiseen eikä voi käsittää, että joku idiootti jää miettimään käytännön toteutusta.

Rauhallinen ja järkevä sininen tanhuaja ei innostu viltteistä ideoista, sillä hän on jäänyt analysoimaan vastuunjälkeisen karkelon syvintä olemusta. Kummallalla jalalla pitäisi alkaa, jotta uhitteluun päästään oikealla jalalla. Entäpä missä on vapaa käsi, onko se nyt vyötäröllä, alhaalla vai taskussa? Sininen kyseenalaistaa ja varmistaa, että askelet ja musiikki on oikein laskettu ja pahimmillaan mikään ei etene minnekään ennen kuin asiaan on saatu selvyys. Vain idiootti tanhuua niin, että lähtee millä jalalla sattuu.

Ja sitten ne maan hiljaiset. Tanhuryhmän joustavat ja sopuisat vihreät, jotka kuuntelevat mielellään, haluavat välttää kaikkia konflikteja ja haluavat vain iloisesti tanhuta. Vihreät tanhuavat vaikka takapuoli edellä puuhun, jos käsketään, kunhan kaikki vain ovat sovussa. Vihreän mielestä kaikki jankkaaminen ja eripuraisuus on pelkästään idioottimaisuutta. Tehdään ihan miten vain, kunhan kaikilla on mukavaa.

Jos ei tahdo tanhuta idioottien kanssa, mutta tahdo kuitenkin tanhuta, lienee helpointa opetella pääsemään eri ihmistyyppien kanssa samalle aaltopituudelle. Saattaa vaikka ”havahtua siihen, että idioottitiheys ympärillä pienenee huomattavasti”.

Lähteet

Helsingin sanomat (9.4.2017) Töissä idioottien ympäröimänä

Erikson, Thomas (2017) *Idiootit ympärilläni*

Kari Bergholm

Tanhunopettajakoulutuksen tarkoitus ja merkitys

Kirjoitus on julkaistu tanhunopettajamatrikkeissa 1987 ja 1995

Kun tanhunopettajakoulutus käynnistyi vuonna 1975, oli Suomessa tanssittu kansantansseja harrastustoimintana jo ainakin 75 vuotta. Harrastuksella on ollut nousu ja laskukautensa, mutta paraikaa elettiin ennenkokemattoman voimakasta kasvukautta. Kun näin kauan oli hyvin tultu toimeen ilman erityistä tanhunopettajakoulutusta, mikä sen nyt teki tarpeelliseksi? Kun tähän asti oli itseopiskelun ja kokemuksen kautta oppiminen riittänyt ohjaajille, miksei enää?

Eräs syy koulutustarpeen heräämiseen oli juuri tanhuharrastuksen raju kasvu. Se aiheutti välittömästi huutavan pulan pätevistä ohjaajista. Ja kokemuksen kautta oppiminen oli pulan poistamiseksi toivotoman verkkainen tie. Antamalla joukolle ohjaajia pätevä ja tehokas peruskoulutus nämä kykenisivät kukin tahollaan opastamaan ja kouluttamaan muita ohjaajia. Täten koulutuksen vaikutus nopeasti moninkertaistuisi ja ohjaajapulaan saataisiin helpotusta.

Edellistä oleellisesti tärkeämpi syy oli kuitenkin tanhuharrastuksen, sen luonteen ja tavoitteiden, 1960–1970-lukujen taitteessa kokema muutos. Perinteenharrastuksen kasvuun liittyi voimakkaana halu ”palata juurille”, kuoria harrastuksesta kansallisromanttinen kermavaahto ja muotivaihteluiden tuomat lisukkeet. Haluttiin tanssia, laulaa, soittaa, pu-

keutua kuten kansa aikoinaan. Mutta tämä edellytti tietoa perinteestä, tietoa, jota kokeneillakin ohjaajilla osoittautui olevan yllättävän vähän.

Niinpä tanhunopettajakoulutuksen tärkeimmäksi tarkoitukseksi tuli antaa ohjaajille vankat perustiedot suomalaisesta tanssiperinteestä sekä pätevä opetustaito, jolla näitä tietoja voi hyödyntää käytännön tanhutoiminnassa. Ja tämä tarkoitus tanhunopettajakoulutuksella on edelleen tänä päivänä.

Tanhunopettajakoulutuksen keskeinen merkitys taas on siinä, että se on oleellisesti vaikuttanut kansantanssiharrastuksen tiedollisen ja taidollisen tason nousuun maassamme. Tanhunopettajien panos vaikutti myös osaltaan siihen, että tanhuharrastus koki toistakymmentä vuotta yhtämittaisena jatkuneen nousukauden. Tanhunopettajien panos on myös takeena sille, että yleisen perinteenharrastuksen vaihteluista huolimatta kansantanssitoiminta tulee säilyttämään niin kansallisessa kulttuurielämässämme kuin folklореalan kansainvälisessä yhteistyössä sen arvostetun aseman, minkä se nyt on saavuttanut.

Seija Ulenius

Mitä kuuluu kansantanssinopettajille tänään?

Kesällä 1975 aloitti ensimmäinen tutkintoon johtava tanhunopettajien koulutus. Sen toteuttivat yhdessä Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry, Tampereen yliopiston Kansanperinteen laitos ja Varalan urheiluoipisto. Koulutukseen kuului neljä viikon mittaista opetusjaksoa puolentoista vuoden aikana Varalassa, sekä väliaikoina tehtävät kotitehtävät, joista suurin oli kenttätö jostakin perinteeseen liittyvästä aiheesta. Jokainen koulutusjakso päättyi tenttiin, joka piti suorittaa hyväksytysti.

Kouluhallitus hyväksyi sen, että koulutuksen suorittaneilla oli oikeus käyttää tanhunopettajan ammattinimikettä.

Nämä ensimmäiset pioneerit saivat todistuksensa Hyvinkään Hoijakassa 1977. Silloin valmistui 36 tanhunopettajaa.

Välittömästi seuraavana vuonna alkoi toinen opettajakoulutus, ja sitä seurasin vielä useita, kaikkiaan 10 kertaa. Jossakin vaiheessa vastuu koulutuksesta siirtyi pelkästään Varalan urheiluoipistolle.

Valmistumisen jälkeen pidettiin useita täydennyskoulutuskursseja samanaikaisesti uuden tanhunopettaja koulutuksen kanssa vuosina 1978–1988.

Ajan kuluessa ja ajatusten muuttuessa haluttiin muuttaa tanhunopettaja nimitys nimeksi kansantanssinopettaja. Tähän saatiinkin opetusministeriöltä lupa.

Kansantanssinopettajia valmistui noina vuosina reilut 300 opettajaa. Uusien opettajien valmistumisen myötä koulutuksen tarve väheni ja niinpä koulutus loppui sittemmin osallistujien vähyyteen.

Kansantanssinopettajat ovat kokoontuneet aina 10 vuoden välein tapaamaan toisiaan ja muistelemaan menneitä. Osa opettajista on toiminut koko ajan kansantanssin parissa, osalta harrastus on jäänyt. Joitakin ensimmäisten koulutusten osanottajista on jo siirtynyt opettamaan taivaallisiin saleihin.

Nyt on sitten aika juhlistaa 40 vuotta ensimmäisten kansantanssinopettajien valmistumisesta. Sitä vieteäänkin perin tutussa paikassa, nimittäin Varalan urheiluoipistossa lokakuun 21 päivä. Samana päivänä Varalassa on myös juhlatanssikurssi, joka on avoin kaikille. Näistä tiedotetaan myöhemmin.

Tapaamisiin Varalassa

Seija Ulenius, yksi ensimmäiseltä kurssilta valmistuneista.

Teemu Perheentupa

Polska – rituaaleja ja reuhaa

Polska on yksi vanhimmista tunnetuista pohjoismaisista kansantansseista. Ikänsä takia sillä on monta nimeä, ja monta on tapaakin tanssia polskaa. Alunperinhän, ja edelleen, sana tarkoittaa ”puolalaista”.

Tällä nimellä kutsuttiin jo 1500-luvun lopun Saksassa tietyntyyppisiä kolmijakoisia sävelmiä. Länsi-Puolassa oli tuolloin tapana painottaa tahdin loppuosaa, eikä alkuosaa, kuten saksalais-böömiläisellä alueella. Ensimmäinen tunnettu selkeä masurkka on hiukan polskaakin vanhempi.

Vasa-Jagellonica-dynastian ja jatkuvien Eurooppalaisten sotien takia kulttuurivaihto Ruotsin ja Puolan välillä oli merkittävää ja sattui juuri tähän ”puolalaisten tanssien” kukoistuskaudelle. Sekä suoraan että saksalaisten välityksellä masurkka ja poloneesi/polonessa opittiin tuntemaan Ruotsissa - ja sitä myöten myös Suomessa.

Yksinkertaistettuna, ja mutkat suoristaen, ruotsalais-suomalainen polska kehittyi näiden kahden tanssin kohdatessa sarabanden, joka alkujaan on Espanjalainen piiritanssi, ja jonka tunnetuin esimerkki lie La Folie, Suomessa paremmin tunnettu nimellä Lampanpolska.

Hoveista kansanhuviksi

Lähes koko 1600-luvun ajan yläluokka tanssi polskaa, tai sen tapaista tanssia, mutta menuetin tullessa muotiin ajanluvun kääntyessä 1700-luvulle, polska hylättiin lähes kokonaan kansanhuviksi. Magnus Gustafsson sanoo, että suurin osa 1900-luvulla muistiinmerkityistä polskista juontaa alkunsa 1600-

ja 1700-luvuille asti. Kappaleet ovat toki matkan varrella muuttuneet, varsinkin rytmisesti, mutta niiden melodinen perusta on usein vanha.

Aina 1700-luvun alkupuolille polskaa oli tanssittu kaksoistanssina: ensin hitaampi tasajakoinen marssi, sitten nopeampi kolmijakoinen ”hyppely”, mutta kansanomaistuessaan polska nopeasti kadotti hitaan esiosansa. Norjassa tosin vielä 1900-luvun alussa saatettiin häätanssina tanssia tuollainen kaksoistanssiversio.

Läntistä perinnettä

Suomeen muodostui kaksi polska-aluetta: Pohjanmaa, Satakunta ja Keski-Suomi yhtenä,

Ahvenanmaa, Varsinais-suomi ja Uusimaa toisena. Tätä idemmäksi polska ei juuri levinnyt. Merkittävinä tekijöinä polskan leviämisessä Suomeen voidaan ajatella sekä Karlskronan perustamista 1680, jolloin sinne komennettiin suuri määrä pohjanmaan laivanrakentajia ja merimiehiä, sekä Isoavihaa, jolloin 30000 suomalaista pakeni Ruotsiin ja vietti siellä vuosia maanpaossa. Ei liene aivan sattumaa, että etelä-ruotsalainen polska on samalla tavalla tasarytmistä kuin suomalainen.

Koska polska on aikanaan ollut yleisnimitys lähes kaikelle tanssille, on vaikea sanoa mitään kovin tarkkaa sen evoluutiosta Suomessa, tai muuallakaan. Hyvin todennäköistä on, että se on jo alunperin ollut paritanssi.

Rakkaan lapsen monta nimeä

Suomessa ja Ruotsissa polska lienee ylivoimaisesti suosituimpana tanssina sulauttanut itseensä myös vanhempia tansseja, kuten keski-aikaisia ketjutansseja. Suomesta esimerkiksi on ketjupolskalle monta nimeä, ja siitä tunnetaan lukuisia muistiinpanoja häiden rituaalisena osana. Tällaisia ovat olleet mm. pitkätanssi, koko maailman polska (joka kiemurtelee läpi häätalon, pihan, talousrakennusten jne.), peräjulkka, koukkurinki, mutkarinki ja ryyppypolska. Jälkimmäisin on ajalta, jolloin viinan tarjoilu rahaa vasten oli häissä ankarasti kielletty, ja polskajono kiertäessään tuvan läpi kävi myös tarjoiluhuoneessa, jossa jokainen *tanssista* maksanut sai ryydyn.

Paripolskalla on hauska nimitys pohjanmaan murteella; taati, joka tarkoittaa arvokasta ja hillittyä.

Tämä oli se varsinainen häiden rituaalitanssi, jonka yleensä aloitti arvokkain miesvieras morsiamen kanssa. Kahden polskan jälkeen morsian ja sulhanen tanssivat, ja taas kahden polskan jälkeen sulhanen ja arvokkain naisvieras, ja niin edelleen.

Taati eli hoijaus eli virkahyppy saattoi kestää jopa tunnin, ja se tapahtui paikallan arvokkaasti pyörien, käsiotteita ja kädenalituksia vaihdellen. Joskus tanssin aloitti morsiuspari, ja seuraavaksi mukaan liittyivät taivaankantajat, eli liinanpitäjät, eli sulhaspojat ja kaasot. Yleensä parin tuli tanssia paikallaan. Katsottiin huonoksi tanssitaidoksi, jos siihen ei pystynyt.

Häärituaalit

Häät etenivät protokollan mukaan. Joskus paikalla oli erikseen henkilöitä, ”käsihinlaittajia”, rakentamassa pareja morsiusparille tanssitettaviksi. Rituaalista vaihetta saatettiin nopeuttaa niin että morsiuspari tanssitti samalla kertaa kahta tai kolmea paria ristipiirinä. Myös vuoroaan odottavat vieraat

saattoivat muodostaa tanssivien parien ympärille piirin, joka alkoi sekin liikkua musiikin tahdissa ympäri.

Piiripolska ei siis nykyisen käsityksen mukaan syntynyt ketjuista, vaan loogisena kehityksenä paripolskan pohjalle. Nimenomaan ristipiirissä tanssittua polskaa kutsuttiin hoijakaksi. Piiriotteessa tanssivia kutsuttiin polskapiiriksi tai joutopolskaksi.

Hoijakkaa saatettiin kutsua myös rahapolskaksi, tai raharingiksi, silloin kun sen nimenomaisena tarkoituksena oli kerätä osallistujilta rahaa morsiusparille tai soittajille.

Eteläisen Suomen polska-alueella tansittiin yleensä monimutkaisempia yhdistelmiä hoijakasta, paripolskasta ja kahden parin ristipolskasta.

Melkoista temmellystä

Kun paripolskaa tansiittiin muuten kuin häärituaalin osana, niin ilmeisesti arvokkuuskin sai jäädä, päätellen sellaisita muistiinmerkinnöistä kuin vaikkapa H.A. Reinholmin 1850 tekemä maininta "Hämäläistä"-nimisestä polskasta:

"Hypätään [tanssitaan] pareittain niin että ensin hypätään päin ja sitten kierretään, mutta hyvin hiljasti eikä semmoisella melskinällä kuin polskassa muutoin on tavallista".

Reinholm myös erikseen huomauttaa, että kaikessa polskassa tulee olla rahaa taskussa ja kellonvitjat esillä kilisemässä.

Sekä Ruotsista että Suomesta on lukuisia muistiinpanoja niin polkemisesta, kuin lattiaan tai kattoon kädellä lyömisestä repriisiin lopussa, kun tanssijat irrottuvat toisistaan vaihtaakseen pyörintäsuuntaa. Ketterimmät tanssijat saattoivat jopa potkaista kattoparruja.

Näin kertoo kärsimyksistään joku haitarimusiikille altistunut Kotkan Sanomissa vielä 1894.

"Kun on istunut yhdetkään viikon pituiset häät ja koko sen ajan kuullut sitä ääntä, niin osaa antaa sille arvonsa. Kauan perästäpäin vielä ulisee korvissa, varsinkin yön aikaan, senkin seitsemän polskaa ja kontraa. Koko hermosto on kiihottunut sairalloiseksi. Harmonikan ääni on omiansa kiihottamaan verta ja antamaan raakaa intoa, jota kokonaan valtaa ihmisen. Hän on ikäänkuin haureessa ja tanssii kuin järjestön. Lattia saa kipeitä iskuja tuon hurjan kannoista. Kun vielä viinan vaikutus siihen yhdistyy, näyttää todellakin tanssi tajuttomien olentoin tai villein pakanain hyppimiseltä."

1800-luvun puoleenväliin mennessä hambopolskan ja hamburskan* tyyppiset nopeampitempoiset tanssit, jotka perustuivat lähinnä parin pyörintään tanssivuunnassa liikkuen, alkoivat syrjäyttää paikallaan pysyvää paripolskaa Ruotsissa. Suomessa tähän rooliin nousi polkka.

Lähteinä käytetty:

Ala-Könni, Erkki: Suomalainen polska, 1982

Koiranen, Antti (toim.): Kansantanssi arkistoissa, 1997

Ramsten, Märta (toim.): The Polish Dance in Scandinavia and Poland, 2003

Polska - en bok till folkmusik och dansåret 1990

* hamburska-nimitys kattaa monta erilaista tanssia 1800-luvun kuluessa. Hiukan liioitellen voi sanoa, että lähes kaikkia uusia tansseja kutsuttiin jossain vaiheessa hampurilaiseksi, eli hamburskaksi. Suomen ruotsinkielisellä alueella se näyttää viimeksi tarkoittaneen masurkan tyyppistä hyppelevää tanssia, joka tunnettiin myös "suomalaisena hambona". Ruotsissa se vakiintui tarkoittamaan Kaakkois-Ruotsin paripolskalle tyyppistä pyörintää.

Esko Kannusmäki

Kansan tanssia kirjallisuudessa 24

Salattu tanssitaustani on se, että olen pienenä tanssinnut. Viime kesänä kävin elämäni ensimmäistä kertaa lavatansseissa, mutta ei minua kyllä kukaan tullut hakemaan. Joskus tyttöjen kanssa harrastamme baaritanssia, mutta en kuitenkaan sanoisi, että osaan tanssia. Olen halukas oppimaan lisää.

Tuija Pehkonen Tv-maailma 7/2017

... Joissakin kylissä oli asuttu. Köynnösportteja oli tehty kujille, ja sammaleista sekä kivistä rakenneltuja koristekuvioita näkyi siellä täällä.

- Mitä ne noilla koristuksilla?
- Ne on jotain elojuhlia pitäneet. Kovia ovat kuulemma tanhuamaan.
- Kaikenlaista helvetin hyppääjää sitä maa päällään kantaa.
- Ei mekota miun aika kauvan. Tiijät sie Ylen Sankia Priha mitä eukkoloil pittää tehdä millo hyö suuttuut?
- Seivästä puun päälle, khihihi.
- Elä. Mieko otankii ja alan pyörittää polkkaa niin hitto ellei asetu. Millo siit ei ole appuu niin mie vien sänkyy ja siel loppuu naisen luonto. Sillee tie siekii millo määät naimisii.

Väinö Linna: Sotaromaani

Äl' itke impi armoton,
Ei miesten vala paina;
He läikkyvät kuin laine on
ja häälyväiset aina.
Siis ällös vaan
Sa surkokaan.
Iloitse, tanssi, leiju.
Ja heitä huolet unholaan
Ja laula: heijuu, heiju!

Pois itkulaulu iloton,
Pois synkkä surun virsi!
Niin viekkahat ne miehet on
Kuin kevähällä kirsi.
Siis ällös vaan
Sa surkokaan.
Iloitse, tanssi, leiju,
Ja heitä huolet unholaan
Ja laula: heijuu, heiju!

William Shakespeare

suom. Paavo Cajander

Kaikki jotka tanssivat eivät ole onnellisia.

Ranskalainen sananlasku

Annuli Perheentupa

Kun harmonikka kansaa turmeli

Vanhat lehtileikkeet kertovat surkuhupaisaa tarinaa siitä, minkälaisia törmäyksiä syntyy, kun kansallisromantiikan hengessä tapahtuvat kansankulttuurin jalostamispyrkimykset törmäävät itse kansaan ja sen kulttuuriin.

Harmonikan yleistyminen kansan parissa 1800-luvun loppupuolella herätti paheksuntaa ja huolta sivistyneistössä. Instrumentin katsottiin turmelevan sekä musikaalisuutta että estetiikan tajuja.

Asiaa ei helpottanut se, että nimenomaan haitarimusiikin tahdissa rahvas tanssi rahvaanomaisia muotitansseja. Osansa torjunnasta selittänee myös se, että soitin yhdistettiin venäläiseen kulttuuriin – vaikkakin maassamme käytetyt instrumentit olivat enimmäkseen saksalaista valmistetta.

Nykyiset maalaisten tanssit ovat syrjäyttäneet kaunisäänisen viulun ja ottaneet sijaan tuon räikeäänisen porsasten vinkumista muistuttavan harmonikan, joka ei myöskään kauneuden aistia liisää.” (Vaasan Sanomat 1898)

”Dansa ej efter falska dragharmonikors skrän! Köp dem ej! Hys dem ej i edra hem! Bränn dem!” (Älkää tanssiko petollisten harmonikkojen mölyn mukaan! Älkää ostako niitä! Älkää pitkö niitä kodeissanne! Polttakaa ne!) (Otto Andersson, Huvudstadsbladet 1907)

Haitarin suosio kuitenkin kasvoi, koska sitä oli helppo oppia soittamaan, pelimanneja oli saatavilla ja instrumentin kantava ääni kuului tanssin jytkeen yli huomattavasti viulua paremmin.

Suomen Nuorison Liiton kokouksessa 1903 päätettiin ryhtyä vastaiskuun:

”Kokous lausuu yksimielisenä mielipiteenään että koetetaan musikaalista tunnetta loukkaavaa ja alaspäin vievää käsiharmonikan soittoa Nuoriso-

seurojen toimesta voimakkaasti vastustaa ja poistaa.” (Pyrkijä 1903)

Maakunnallisten soitto- ja laulujuhlien tarkoitus oli pysäyttää harmonikansoiton yleistyminen ja edistää laulun sekä viulun ja kanteleen soiton suosiota.

Ilmeisesti asenne jatkui pitkään, mutta vailla kummempia tuloksia. Lehdissä julkaistiin paljon enemmän harmonikkojen myynti-ilmoituksia kuin niitä paheksuvia kirjoituksia.

”Voiko ajatella mitään katalampaa kidutuskonetta! Ei, ellei mahdollisesti laivojen vihellyspillit ja Verkkomatalan usvaluikkari.” (Uusi Suometar 1899)

Varsinais-Suomen Nuorisoseurojen Liitto järjesti 8.-9.7.1916 Paimion laulu-, soitto- ja urheilujuhlat. Osana kesäjuhlaa järjestettiin kansansoittajien soittokilpailu. Järjestäjien järkytykseksi yksi ilmoittautuneista olikin haitarinsoittaja. Näin asiaa puitiin Turun Sanomissa:

”Kansansoittajien kilpailu oli musiikin ystäville iloinen yllätys.

Osaanottajia oli runsaasti toista kymmentä. Näistä 10 viuluniekkaa, mikä oli sangen kunnioitettava määrä meidän seudullamme.

[...]

Kilpailuun pyrki ja oli jo erehdyksessä ilmoitettu esiintymäänkin eräs haitarinsoittajakin. Huolimatta soittajan saamista suosituksista ei palkintolautakunta periaatteellisista syistä voinut päästää hanurinsoittajaa lavalle. Hanurinsoitto karkoittaa jalon soittimemme viulun ja hanurin korvia viiltävä bassojen väärinkäyttö pilaa musikaalisen korvan. Lisäksi hyvä esimerkki näiltä juhlilta olisi ehkä ensi vuonna tuonut 10-miehisen lauman hanuristeja kilpasoittajaisille.

Samoin periaatteellisista syistä ei voitu palkita mandoliinin soittajia. Tämä soittokone kuuluu pe-

rin diletanttiseen luokkaan ja se on Etelä-Euroopasta tänne siirtyneenä valloittanut meillä vähitellen eräänlaisen helppohintaisen aseman. Joka tapauksessa ennenmainittu suuri viuluniekkojen lukumäärä on lupaavana edellytyksenä yhä ilahduttavampaan suuntaan käyvälle musikaaliselle käsitykselle.”

Piakkoin samassa lehdessä julkaistiin vastine, johon oli liitetty kahden arvostetun kansallisen musiikkivaikuttajan suositukset – joista huolimatta ei armoa kansan turmelijoille siis suotu:

”Paimion laulujuhlla kilpailemaan pyrkineiden hanurinsoittajain selitys

Suuren ystäväpiirimme uteliaisuutta tyydyttääksemme siihen nähden, ettemme kilpailleet Paimion laulujuhlissa kansansoittajain kilpailuissa, vaikka nimemme olivat juhlaoppaassa, saanemme lausua selitykseksi sanasen. Syy oli siinä, mikäli meille nyttemmin on selitetty, että Varsinais-Suomen Nuoriseurojen Liitto taikka ehkä oikeammin sen johtohenkilöt koettavat kansansoittajain kilpailuilla hävittää koko hanurinsoiton siksi, ettei hanuria pidetä muka tarpeeksi arvokkaana soittimena. Sen vuoksi ei meitä päästetty laulu- ja soittolavalle.

Sen verran kuin me voimme käsittää soittimien ominaisuuksia ovat nämät ”Marino Dalapé & Figlio, Stratella” harmonikat, joita mekin soitamme, täydellisiä soittimia, jotka voivat tyydyttää suurimpiakin vaatimuksia. Niiden hinnat ovat nykyään 255-400 mk. ja ne ovat täydellisesti sukua urkuharmonoille, joita käytetään kouluissammekin ja joilla ensimmäiset soittoharrastukset lapsissamme herätetään.

Olisimme toivoneet, että musiikkimiehemme olisivat edes kuunnelleet hanurinsoittoamme eivätkä olisi sitä sen nimen vuoksi syrjäyttäneet.

Kysymyksessä olevan soittimen arvon väärinkäsittämisen välttämiseksi jäljennämme tähän parin tunnetun musiikkimiehemme arvostelut soitos-

tamme ja toivomme edelleenkin saavamme samanlaisen suosiollisen kannatuksen ystäväpiiritämme kuin tähänkin asti on osaksemme tullut. Soitonjohtaja A. Apostol lausuu:

”Pyynnöstä todistan, että kansansoittajat Lähteenmäet allekirjoittaneen kuullen ovat esittäneet joukon soittokappaleita harmonikalla ja viululla ja että heidän yhteissoitostaan, sen mukaan kuin mainitun näytteen perusteella voin arvostella, ilmeni hyvä soitannollinen vaisto, ja heidän esityksensä ovat niin hyvät kuin itseoppineilta kansansoittajilta yleensä voi vaatia. Herrojen Lähteenmäkienkin esitykset ovat monessa suhteessa asetettavat tavallisten kiertävain maalaissoittajien suoritusten edelle.

Helsinki 16 p:nä elok. 1915. A. Apostol, soitonjohtaja.”

”Harmonikka turmelee kaiken musiikkiaistin kansassa, jonka vuoksi se olisi hyljättävä.” (Waasan lehti 1893)

Säveltäjä Oskar Merikanto kirjoittaa:

”Olen ollut tilaisuudessa kuulemaan kansansoittajia Lähteenmäkiä, joista isä soittaa viulua ja poika hanuria, ja täytyy minun tunnustaa, että hämmästykseni oli suuri. En odottanut itseoppineilta soittajilta niin varmaa rytmiaistia ja niin huomattavaa musikaalista aistia ja hienoutta esityksissä. Sitäpaitsi oli yhteissoitto erinomaisen täsmällistä ja puhtaus moitteetonta. Se harmoniseraus jolla hanurinsoittaja säestää yksinkertaisia sävelmiä, todistaa tavallista suuremmista lahjoista ja sointuaistista.

Kaiken kaikkiaan tarjoovat tässä nämä itseoppineet kansansoittajat musiikkia, jota voi nautinnolla kuunnella ja joka on ehdottomasti jokapäiväisiä diletanttiesityksiä korkeammalla tasolla.

Helsingissä huhtik. 10 p:nä 1916. Oskar Merikanto.”

Paimiossa heinäkuun 13 p:nä 1916. Hemming ja I. Lähteenmäki.

Lähteenä vanhat Tanhuviestit, Kansalliskirjaston digitoitut aineistot ja Markku Lepistön tohtorintutkielma Markkinarenkuttimesta Martin Pauliin, 2016

Annuli Perheentupa

SKY:n puvusto täyttää 110 vuotta

Vuonna 1907 perustettu SKY:n puvusto oli Suomen ensimmäinen kansallispukujen ja niiden tarvikkeiden välittäjä. 1920-luvulle asti myyntituotot muodostivat suurimman osan puvuston tuloista.

Kansallispuvut ovat kuuluneet SKY:n ydintoimintoihin aivan järjestön perustamisesta 1901 lähtien. Heti SKY:n toiminnan alettua hankittiin kansanpukuja jäsenistön käyttöön tanhuesityksiä varten. Pukuja valmistettiin Muinaismuistoyhdistykseltä saatujen mallien mukaan Hämeenlinnassa Wetterhoffin käsi-

työopistossa teetetyistä kankaista.

Puvut asusteineen pyrittiin tekemään tarkoin esikuviansa mallin mukaan. Pukuasiat olivat lähellä järjestön ensimmäisen sihteerin ja toisen puheenjohtajan kansatieteen tutkijan ja kansanperinteen tallentaja tri Theodor Schwindtin sydäntä.

Käytännön syistä moni tanssija joutui kuitenkin esiintymään asussa, joka oli "vähän sinnepäin". Erityisesti miesten puvut tuottivat ongelmia. SKY ottikin ensimmäisenä käyttöön miesten kansallispuvut. Koska aluksi esikuva-aineistoa oli käytettävissä vain naisten puvuista, miehen kansallispuku oli hyvin väljästi määritelty. Miestanssijaa opastettiin teettämään itselleen keltaiset polvihousut ja pukemaan yläosaksi yöpaita sekä punainen liivi. Eräskin herra muistelee ensimmäisen pukunsa

Anni Collan ja äitinsä Anna Collan

käyttöönottoa: ”nähtävästi [ompelija] unohti sukupuoleni, sillä pojan housuilta ne eivät näyttäneet. [...] Epäilytti hiukan pukeutua ”kansallispukuuni”, mutta kun huomasin toisilla melkein samanlaisia vaatetuksia, niin pukeuduin.”

Puvusto perustetaan

Vuonna 1907 SKY:n pukuvarasto oli karttunut sen verran, että Anni Collanin aloitteesta ja myötävaikutuksella perustettiin erillinen puvusto. Sen hoidosta ja taloudesta huolehti aluksi nelihenkinen pukuvarastokomitea, johon kuuluivat Anna-Lisa Pettersson, Fanni Mikkola, Tyyne Paasivirta ja Aino Saarelainen. Komiteaa vetänyt Pettersson jätti SKY:n vuoden 1908 kieliriidan ja järjestön yksikieliseksi muuttumisen seurauksena, minkä jälkeen toiminnasta vastasi puvustonhoitaja Fanni Mikkola vuoteen 1917 asti, jolloin luopui tehtävästä, koska toimi tuolloin myös SKY:n puheenjohtajana.

Anni Collan toimitti puvustolle ensimmäiset kangasmallit, kankaat ja puvut, jotka hänen äitinsä Anna Collan valmisti.

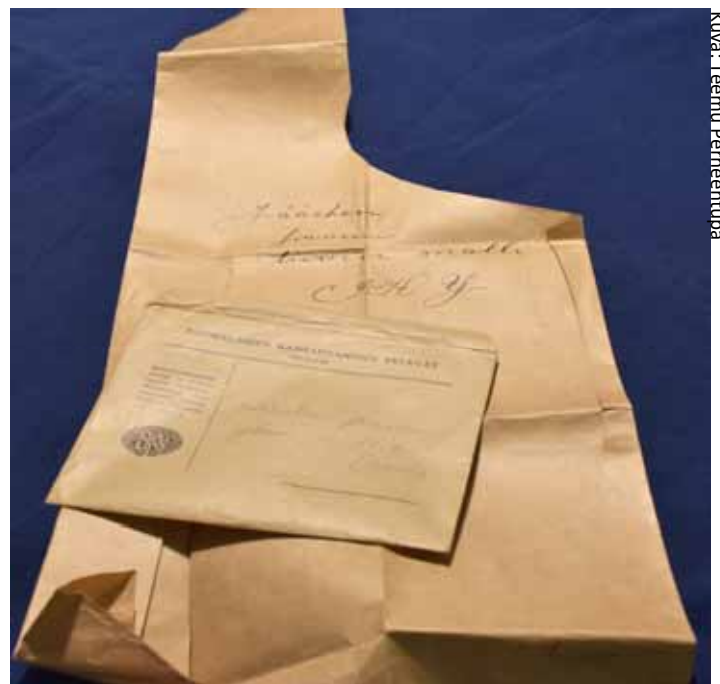
Puvusto palveli oman yhdistyksen jäsenten lisäksi myös muuta yleisöä myymällä kansallispukuja, niiden tarvikkeita ja ohjeita, vuokraamalla pukuja sekä opastamalla ja neuvomalla yleisesti niiden käytössä.

Puvustosta käytettiin vanhojen dokumenttien mukaan kolmea nimeä: pukuvarasto, pukimo ja puvusto. Pukimo-nimeä käytti erityisesti Fanni Mikkola vuosina, jolloin myyntitoiminta muodosti merkittävimmän osan puvuston tuotosta.

Pukujen tallentamista

SKY:n jäsenet keräsivät innokkaasti sekä tanssi- että pukuperinnettä. SKY tuki keruuta stipendein Muinaismuistoyhdistyksen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Suomen Kotiseutututkimuksen Keskusvaliokunnan taloudellisella tuella. Keruupyynnöjä julkaistiin myös lehdissä. Kansantanssien keruun yhteydessä saatiin ostettua ja kerättyä myös aitoja pukuja, niiden osia, kangasmalleja ja valmistusohjeita.

Puvusto alkoi heti perustamisvuonnaan kerätä kan-

sallispukumalleja julkaistaviksi kuvallisina ohjeina. Vuonna 1908 Otto Antila alkoi tehdä piirroksia yhdistyksen keräämistä puvuista. Piirroksia myytiin kuvaarkkeina ja niistä oli tarkoitus koota myöhemmin oma julkaisu

Pukumalleista ommeltiin yhdistyksen ompeluseurassa talkoilla myös nukkeja, joita ilmeisesti lainattiin malleiksi maakuntiin. Näiden nukenvaatteiden kaavojen on edelleen SKY:n puvuston arkistossa, mutta itse nukkeja ei valitettavasti ole säilynyt.

Kassa kilisee

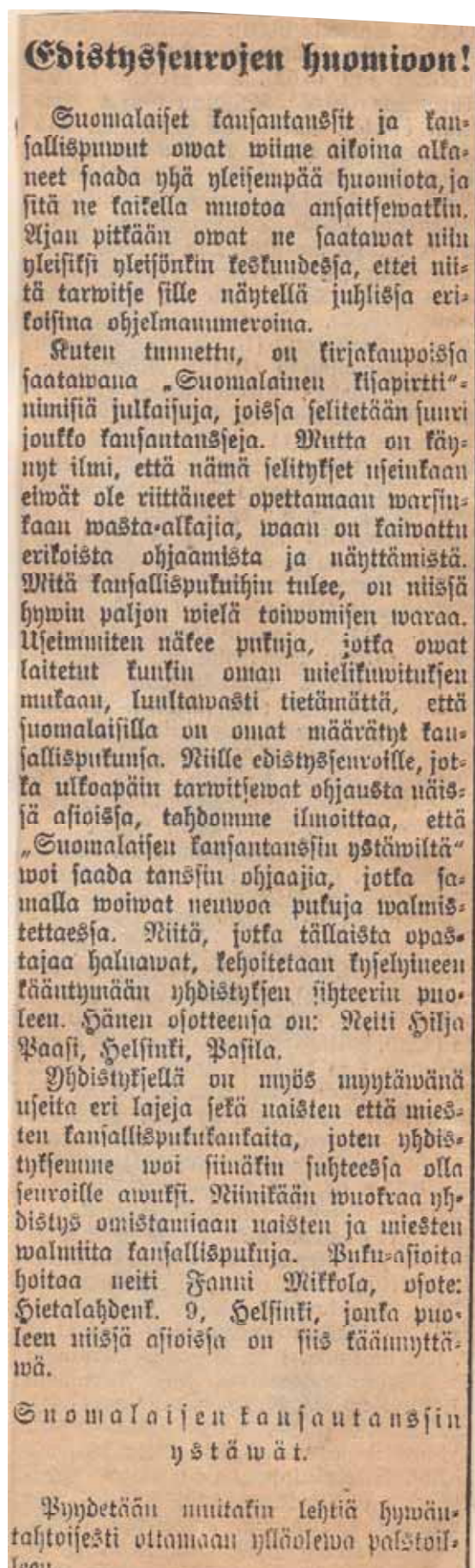
SKY:n hallitus päätti ohjata puvuston perustamisvuonna tanhuesityksistä saatavat rahat toistaiseksi puvuston kassaan, mutta puvuston myynti- ja vuokraus oli sen verran tuottoisaa, että toiminta saatiin lähes saman tien omavaraiseksi.

Puvustonhoitaja Fanni Mikkola huolehti tarvikkeiden hankkimisesta, pukujen välityksestä ja puvuston kehittamisestä. Hän toimi SKY:ssä aktiivisesti paitsi puvuston hyväksi, myös puheenjohtajana, taloudenhoitajana ja ohjaajana koko pitkän toimikautensa ajan.

Kansallispukuaatetta levitettiin aktiivisesti. Sanomalehdissä julkaistiin ilmoituksia ja kansallispukujen käyttöönottoon kannustavia kirjoituksia. Kaupungille lähdettiin esim. vappuna näyttäytymään kansallispuukuisina ja kansallispuvun käyttöä juhla-vaatteena suositettiin ja suositeltiin yleisesti niiden tunnettuuden lisäämiseksi. Fanni Mikkola luennoi kansallispuvuista esim. kotiteollisuusopettajien kesäkursseilla.

Kansallispukujen suosio lähtikin nousuun, mikä näkyi puku- ja tarvikvälityksen kasvuna.

Kysynnän kasvun myötä myynnistä ja välityksestä huolehtimaan syntyi muitakin tahoja. Valmiiden pukujen ja tarvikkeiden välitys siirtyikin pikkuhiljaa kotiteollisuusliikkeille ja Suomen Käsityön ystäville, ja

Kuva: SKY:n arkisto

Kuva: SKY:n arkisto

SKY:n puvusto keskittyi 1920-luvulla toimimaan yhdistyksen pukuvaramona, kansallispuvujen vuokraajana sekä niiden valmistukseen ja käyttöön liittyvissä neuvonta- ja valistustehtävissä.

Useissa julkaisuissa on mainittu SKY:n pukukankaiden välityksen päätyneen vuoteen 1917, mutta vanhojen pöytäkirjojen ja toimintakertomusten mukaan kankaiden välitys on ollut tuottoisampaa kuin vuokraustoiminta ainakin vuoteen 1921 asti. Puvuston myynti- ja vuokraustoiminta on jatkunut silloinkin, kun yhdistyksen muu toiminta on ollut tauolla sotien aiheuttamien mullistusten vuoksi.

Kansanpukuja-kirjanen

Loppuvuodesta 1911 Fanni Mikkola esitti, että vuodesta 1908 odottanut pukujulkaisu olisi jo syytä toimittaa valmiiksi. Tässä vaiheessa siihen oli tarkoitus ottaa mukaan myös Kansallismuseon kokoelmissa olevia pukuja. Keväällä julkaisuun päätettiin sittenkin tilata uudet pukupiirroksia.

Syksyllä 1912 Mikkola kävi tapaamassa tri Theodor Schwindtiä, joka oli piakkoin julkaisemassa oman pukukirjansa, sopiakseen yhteistyöstä julkaisujen suhteen. Tapaamisessa selvisi, että Schwindt olikin työstämässä kolmiosaista kirjasarjaa Suomen eri alueiden puvuista, joita löytyi Kansallismuseon kokoelmista. Tuolloin päätettiin, että SKY:n kirjasta jätetään pois museon kokoelmissa olevat puvut ja kerätään vain ennen julkaisemattomia pukuja. Yhdistyksen jäsen Oskar Nuppola laati piirroksia puvuista.

Venäjän joutuminen ensimmäiseen maailmansotaan elokuussa 1914 vaikeutti toimintaa merkittävästi, ja mahdollisuudet julkaista kirja omalla kustannuksella heikkenivät jatkuvasti.

Fanni Mikkola Viipurin laulujuhilla 1908

Kasassa oli kahdeksan piirrosta selityksineen ja ohjeineen yhdistyksen vuosina 1911-13 keräämistä puvuista. Kuvat olivat Tuusulan, Taipalsaaren, Vehkalahden, Askolan, Viipurin pitäjän, Sippolan, Alatornion ja Kokkolan naisten puvuista. Tarkoitus oli tehdä kuva ja ohjeet vielä Rovaniemen puvusta, jolloin olisi puuttunut enää yksi puku siitä määrästä, joka oli tarkoitus saada kirjaan.

Lokakuussa 1914 päätettiin jo pistää koko hanke jäihin, mutta jo marraskuussa pukujulkaisua päätettiinkin tarjota valmiina olevan materiaalin osalta Kansanvalistusseuran Käsateollisuus-sarjaan kustannettavaksi. Helmikuussa 1915 sieltä saatiinkin myöntävä vastaus. Kotiteollisuustarkastaja Lauri Mäkinen lupautui kirjoittamaan kirjaan alkulauseen. Kirja Kansanpukuja ilmestyi keväällä 1915.

Lähteinä käytetty:

SKY:n ja puvuston arkistot

SKY:n pöytäkirjat 1905-1929

SKY:n toimintakertomukset 1907-1929

Puvuston toimintakertomukset 1908-1928

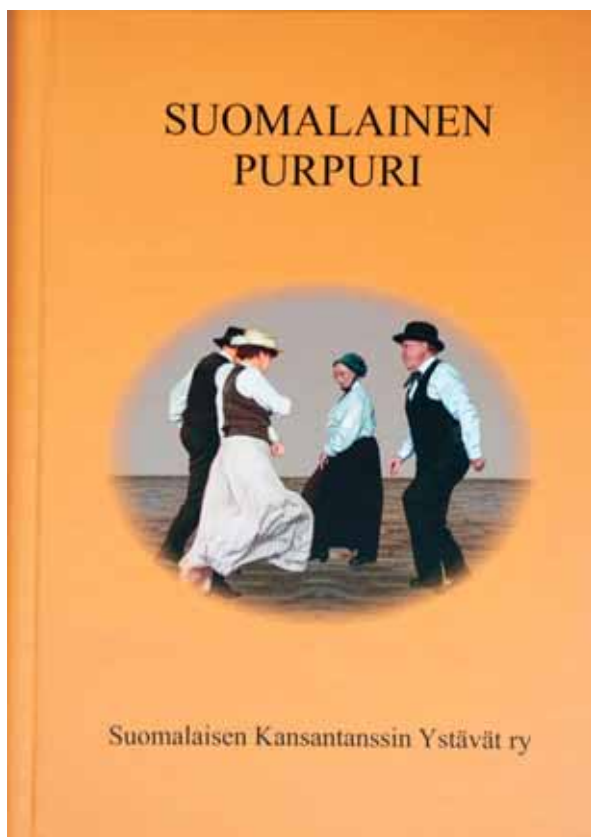
Kansanpukuja, SKY 1915

Kansantanssi aatteena ja ajanvietteenä, SKY 2001

Kaukonen Toini-Inkeri: Suomalaiset kansanpuvut ja kansallispuvut, WSOY 1985

Tietovakka 4. Perustietoa kansallispuvuista, SKY 1987

Viisi vuosikymmentä 1901-1951 kansantanssien parissa, SKY 1951

Suomalainen purpuri –kirja ja Sävelmistö

- Ohjaajalle helppo kierresidonta
- Sisältää 12 purpuria, joista 5 ennen julkaisematonta
- Pelimanneille kätevä A4-koko, yksi purpuri per aukeama

Nyt saatavilla!

Ohjekirja 30 €, sävelmistö 20 €

Tilaukset: suom@kansantanssinyst.fi

Myydään

Tyttöjen Pyhäjärvi kansallispuku, koko 146 cm, Hinta 400€

Lasten Feresi, punainen, koko lasten L (146-158 cm), Hinta 150€

Lasten Feresi, punainen, koko lasten M (128-140 cm), Hinta 100€

Lasten Feresi paita, koko lasten S (110-122 cm), Hinta 50€

Puvut Ylöjärvellä, Satu Peltonen, Puh: 0405206351

Myydään

Tuuterin puku, käsin tehty, lähes käyttämätön, koko n. 40. Hintapyyntö 800 €. Puku sijaitsee Espoon Matinkylässä.

Tiedustelut: Anja Lehikoinen, 044-571 5303

Myydään

SKY:n puvuston ylimääräisiä kansallispuvun osia:

Uusi Kivennanavan naisen paita 30 €

Uusi Lapuan naisen paita 45 €

Erikokoisia tyttöjen Hämeen ja Munsalan liivihameita 30-50 €

Lisäksi esiliinoja, kansanomaisia liivejä, tyttöjen feresejä, supikkaita, huiveja ja poikien feresipaitoja.

Tiedustelut: puvusto@kansantanssinyst.fi

Tapahtumakalenteri

Toukokuu	20.5.–3.12.2017 Suomalainen kansallispuku—Näyttely Suomen käsityön museossa. Näyttelyn suojelijana toimii presidentin puoliso rouva Jenni Haukio.
Kesäkuu	8.-11.6. Voltti 2017, Lappeenranta 23.-24.6. Seurasaaren Juhannusvalkeat, Helsinki 26.-30.6. Haapavesi Folk, Haapavesi 30.6.-2.7. Jutajaiset, Rovaniemi
Heinäkuu	5.-10.7. BARNLEK, Färsaaret 7.-8.7. Kihaus Folk, Rääkkylä 10.-16.7. Kaustinen Folk Music Festival, Kaustinen 26.-30.7. Europeade 2017, Turku
Elokuu	5.8. Kansallispuvun syntymäpäivä, tuuletuspiknikit
Syyskuu	2.9. KTNL:n lasten ja nuorten tapahtuma, Alvettula
Lokakuu	7.10. Kansallispuvun päivä, Suomen kansallispukukeskuksen järjestämä Kansallispuvun päivä -tapahtuma, Jyväskylä.

